

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้
การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
ONLINE MEDIA USAGE BEHAVIOR, MEDIA LITERACY AND CYBERBULLYING
AWARENESS OF YOUTH IN CHIANG MAI PROVINCE

รินทร์ลภัส เกตุวีระพงศ์^{1*}

Rinlapas Ketverapong^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300¹

Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Phueak Road, Chang Phueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300¹

*Corresponding author E-mail: Rinlapas_ket@cmru.ac.th

(Received: 22 Apr, 2021; Revised: 15 Oct, 2021; Accepted: 2 Nov, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เพชบุรีมากที่สุด มีระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลา 21.01-24.00 น. มากที่สุด ส่วนมากใช้งานที่บ้านหรือที่พักมากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยทักษะการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.48 (S.D. = 0.62) มีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.76 (S.D. = 0.70) และมีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.83 (S.D. = 0.55) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีเพียงตัวแปรจำนวนชั่วโมงที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์สัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

3. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์สัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์, การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์, การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์, การตระหนักรู้

¹ อาจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ

ABSTRACT

This study “Online Media Usage Behavior, Media Literacy and Cyberbullying Awareness of Youth in Chiang Mai Province” was quantitative research. The objectives of this study were to: 1) investigate online media usage behavior, media literacy and cyberbullying awareness of youth in Chiang Mai Province, 2) analyze relationship between online media usage behavior and media literacy, 3) analyze relationship between online media literacy and bullying behavior, and 4) analyze relationship between online media literacy and awareness of online bullying among youth in Chiang Mai Province. The quantitative research was conducted from 400 samples aged 15–25 years by using questionnaire. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, One-way ANOVA, and Multiple Regression Analysis.

The study found that Facebook was the social media that the sample group used the most, the average time was 3–4 hours per day and the device of using was a mobile phone. The sample’s media literacy skills was at medium level which mean was 3.48 (S.D. = 0.62), cyberbullying behavior was at low level mean was 1.76 (S.D. = 0.70) and awareness of cyberbullying was at high level which mean was 3.83 (S.D. = 0.55). The results of hypothesis testing showed that:

1. Overall online media usage behavior was not correlated with online media literacy among youth in Chiang Mai Province. Only the number of hours spent on social media was associated with online media literacy statistically significant at the 0.05 level.
2. Online media literacy correlated with the cyberbullying behavior of youth in Chiang Mai Province.
3. Online media literacy correlated with awareness of cyberbullying of youth in Chiang Mai Province.

KEYWORDS: Online Media Usage Behavior, Online Media Literacy, Cyberbullying, Awareness

บทนำ

ปัจจุบันการเข้าถึงสื่อเป็นไปอย่างง่ายขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งสื่อดั้งเดิมต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์เองต่างก็มีการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ด้วยการนำเสนอเนื้อหาผ่านรูปแบบของสื่อออนไลน์ไปด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย ประจำปี 2562 จากกลุ่มตัวอย่าง 10,998 คน กระจายอยู่ทั้งใน Gen X, Y, Z และ Baby Boomer ผลสำรวจ พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 22 นาที และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมด้านโครงสร้างพื้นฐานทางอินเทอร์เน็ต บริการ Free Wi-Fi ตามสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงอุปกรณ์ในการเข้าถึงต่าง ๆ ทั้งสมาร์ทโฟน แท็บเล็ตมีราคาถูกลง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562)

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ถือเป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการใช้สื่อ ซึ่งผู้รับสารจะต้องรู้และเข้าใจในคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท เข้าใจในกระบวนการผลิต การเผยแพร่ รวมทั้งอิทธิพลหรือผลของสื่อในทางที่ดีและไม่ดี และเลือกรับสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะการรู้เท่าทันสื่อนี้จะช่วยให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และเข้าใจ และจะช่วยลดปัญหาของการใช้สื่อและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่ออย่างไม่รู้เท่าทันของเยาวชนได้

โดยการรู้เท่าทันสื่อนั้นประกอบไปด้วย 4 ทักษะด้วยกัน ดังนี้ (Livingstone, 2004)

1. การเข้าถึงสื่อ คือ ความสามารถที่บุคคลจะเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ โดยจะต้องรับรู้และเข้าใจในความหมายได้ ซึ่งถือว่าเป็นจุดแรกที่จะทำให้เกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

2. การวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อและความหมายที่ถูกประกอบสร้างจากสื่อได้ ตั้งแต่กระบวนการผลิต เทคนิค ภาษา การใส่ความหมาย

3. การประเมิน คือ เมื่อมีการเข้าถึงสื่อและวิเคราะห์สื่อแล้ว จะต้องมีการประเมินควบคู่ไป เพื่อทำการแยกแยะ และให้คุณค่ากับสิ่งที่เปิดรับว่าดีหรือไม่ดี สามารถนำไปใช้ให้ก่อประโยชน์ต่อผู้รับสารมากน้อยเพียงใด

4. การสร้างสรรค์เนื้อหา คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อหาอย่างเท่าทัน เพราะการรู้เท่าทันสื่อนั้น ไม่ใช่แต่เพียงสามารถเปิดรับสื่อ มีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสื่อเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะในการสร้างสรรค์สื่อออกไปอย่างเท่าทันด้วย โดยจะต้องรู้ว่าจะต้องผลิตสารออกไปอย่างไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เป็นผลกระทบอย่างหนึ่งของการใช้สื่อโดยขาดการตระหนักรู้ ซึ่งการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์นั้น หมายถึง เป็นการใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อคุกคามหรือทำร้ายผู้อื่นผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ เพื่อให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย หวาดกลัว และรู้สึกสิ้นหวัง การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์มีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน เช่น การโจมตีกันด้วยข้อความที่รุนแรงหรือหยาบคายผ่านเว็บไซต์หรือ มือถือ (Flaming) การก่อกวน คุกคามผู้อื่นผ่านมือถือหรือเว็บไซต์อย่างซ้ำ ๆ (Harassment) การนำข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับของผู้อื่นไปเผยแพร่ทางมือถือ หรืออินเทอร์เน็ต (Outing and Trickery) การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นความเท็จเกี่ยวกับผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ตหรือมือถือ ส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับความเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง อับอาย ถูกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง (Denigration) การแอบอ้างชื่อหรือตัวตนของผู้ถูกกระทำเพื่อให้ร้าย ด่าทอทางมือถือหรืออินเทอร์เน็ตต่อผู้อื่น (Impersonation) เป็นต้น (วิมลทิพย์ มุลิกพันธ์, คิวพร ปกป้อง, นันทนัช สงศิริ และปองกมล สุรัตน์, 2552)

การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์กลายเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจ เนื่องจากส่งผลต่อ

สภาพกายและสภาพจิตใจของผู้ถูกระทำ และนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงต่าง ๆ ตามมา ปัจจุบันพฤติกรรมการใช้สื่อ การรู้เท่าทันสื่อและประเด็นการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์นั้น ได้รับความสนใจจากภาครัฐมากขึ้น เนื่องจากสื่อออนไลน์ สื่อดิจิทัลจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น จนนำไปสู่การทำให้เป็นแผนยุทธศาสตร์ และหลักสูตรการเรียนรู้ในระดับชั้นต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย และหากเยาวชนมีการตระหนักรู้ในเรื่องของการใช้สื่ออย่างเข้มแข็งแล้ว ก็จะทำให้เยาวชนเหล่านี้มีทักษะในการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 5 ของประเทศ อีกทั้งยังมีมหาวิทยาลัย สถานศึกษาหลายแห่ง มีกลุ่มเยาวชนจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงในการใช้สื่อและเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่สร้างสรรค์ได้ จากการขาดความรู้และทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อ และอาจส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นดังกล่าว จึงนำไปสู่ความสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้ข้อมูลการใช้สื่อ ความเชื่อมโยงในการใช้สื่อ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้รู้เท่าทันสื่อ และสร้างเครือข่ายการทำงานแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของเยาวชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

6. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
3. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ แนวคิดเรื่องรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งการรู้เท่าทันสื่อนี้หมายถึงความสามารถที่จะเข้าใจและใช้การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (Stanley, 2002, p. 50) โดย Livingstone (2004) ได้สรุปองค์ประกอบที่จะเพิ่มทักษะการเท่าทันสื่อต่าง ๆ ไว้ 4 ประการ คือ

1. การเข้าถึงสื่อ คือ ความสามารถที่บุคคลจะเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่
2. การวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อและความหมายที่ถูกประกอบสร้างจากสื่อ ตั้งแต่กระบวนการผลิต เทคนิค ภาษา การใส่ความหมายเป็นต้น
3. การประเมิน คือ การประเมิน แยกแยะและให้คุณค่ากับสื่อที่เปิดรับว่าดีหรือไม่ดี สามารถนำไปใช้ให้ก่อเกิดเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารอื่น ๆ มากน้อยเพียงใด
4. การสร้างสรรค์เนื้อหา คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์เนื้อหาอย่างเท่าทัน เพราะการรู้เท่าทัน

สื่อนั้นไม่ใช่แต่เพียงสามารถเปิดรับสื่อ มีทักษะในการวิเคราะห์และประเมินสื่อ หากแต่ยังจะต้องมีทักษะในการสร้างสรรค์สื่อด้วยโดยจะต้องรู้ว่าจะต้องผลิตสื่ออย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

โดยการรู้เท่าทันสื่อนั้น ถือว่าเป็นทักษะที่จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันสื่อประเภทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเรื่องการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เนื่องจากปัจจุบันมีประเด็นการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยวิมลทิพย์ มุสิกพันธ์, ศิวพร ปกป้อง, นันทน ชงศิริ และปองกมล สุรัตน์ (2552) สรุปว่า การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ หมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้การติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการลงข้อความหรือรูปภาพที่รุนแรง หยาดคาย ล้อเลียน อันเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเป้าหมายให้ปรากฏแก่สาธารณะ หรือส่งไปยังผู้ถูกรังแกโดยตรง ซึ่งในสังคมไทยมีลักษณะรูปแบบหลัก เช่น การโจมตีกันด้วยข้อความที่รุนแรงหรือหยาดคาย (Flaming) การก่อกวนคุกคามผู้อื่นอย่างซ้ำ ๆ (Harassment) การนำข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับของผู้อื่นไปเผยแพร่ (Outing and Trickery) การเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นความเท็จเกี่ยวกับผู้อื่นทางอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับความเสียหาย เสื่อมเสียชื่อเสียง อับอาย ถูกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง (Denigration) การแอบอ้างชื่อหรือตัวตนของ (Impersonation) การเผยแพร่คลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่ทำให้บุคคลนั้นเกิดความอับอายเสื่อมเสียชื่อเสียง การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจากหลายข้อด้วยกัน เช่น ปัจจัยความเป็นนิรนาม (Anonymous) ของพื้นที่ออนไลน์ ที่ไม่ต้องเปิดเผยชื่อ หรือตัวตนจริง ๆ ของผู้ที่ใช้งาน ซึ่งความเป็นนิรนามเหล่านี้ทำให้ผู้รังแกมีความกล้าที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นได้ง่ายขึ้น ความง่ายและสะดวกในการรังแกกันเนื่องจากสามารถเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ง่าย จึงทำให้การเข้าไปถึงแก่ผู้อื่นบนพื้นที่ออนไลน์สามารถกระทำจากที่ไหนและเวลาไหนก็ได้ รวมไปถึงบางครั้งการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ อาจเป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากการก

กระทำในพื้นที่จริงจากนั้นจึงนำมาขยายความในพื้นที่ออนไลน์ซ้ำ

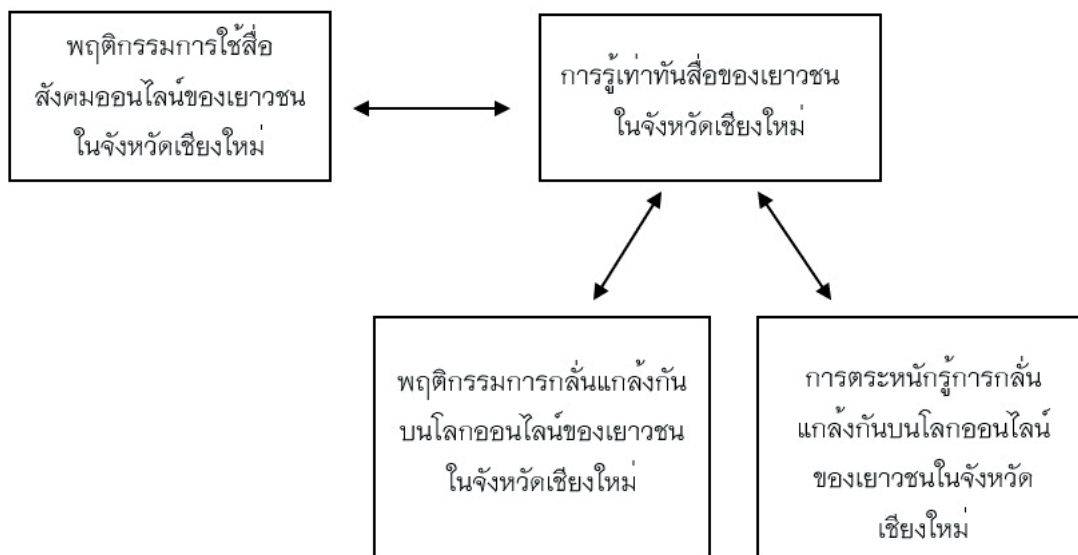
การศึกษาเรื่องการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในกลุ่มเยาวชนนั้น พบว่ามีผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ตั้งแต่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลางจนถึงมาก เนื่องจากความแตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างและระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เก็บข้อมูล โดยการรู้เท่าทันสื่อจะเพิ่มขึ้นได้หากได้รับการให้ความรู้และฝึกฝน เช่น ในการศึกษาของ ภัทรศิณี แสงสำแดง (2557) พบว่าวัยรุ่นในจังหวัดสกลนครมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่โดยรวมในระดับมาก โดยทักษะนี้เกิดขึ้นภายหลังจากที่วัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ ด้านเยาวชน บัณฑิต และมาริชา สุจิตวณิ (2558) มองว่าทักษะการรู้เท่าทันสื่อนั้นเป็นทักษะที่จะต้องอาศัยการพัฒนาอยู่เสมอ

ส่วนของการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์นั้น ชินดนัย ศิริสมฤทัย (2560) ได้ศึกษากับกลุ่มเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ และในส่วนของความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์อย่างแน่นอนมากที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าการรับรู้และทัศนคติมักจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์

ในมิติของตัวแปรที่เกี่ยวข้องระหว่างการเปิดรับสื่อกับการรู้เท่าทันสื่อและการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์นั้น พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อเพชบุรีไม่แตกต่างกัน แต่การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการเกิดการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (ภาวนีย์ เจนกิตวิธพงศ์, 2561) ขณะที่การศึกษาเรื่อง A Meta-analysis on Cyberbullying Factors Correlation in Thai Academic Research (พัชนี เชยจรรยา, 2561) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรการเข้มแข็งร่วมกันในโลกออนไลน์ในผลงานวิชาการของไทยที่มีการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test

และ f-test เพื่อสรุปความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น กลุ่มตัวแปรที่สำคัญจำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์และภูมิหลัง การเปิดรับสื่อ ความรู้และการรับรู้ และกลุ่ม ตัวแปรตาม 2 ตัว คือทัศนคติที่มีต่อการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ และพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ โดยกลุ่มตัวแปรที่มีขนาดอิทธิพลและความสัมพันธ์มากที่สุดคือกลุ่มตัวแปรการเปิดรับสื่อ ($d = -1.0289$, $r = -0.4569$) จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นจะเห็นได้ว่ายังมี

ความแตกต่างกันในเรื่องทักษะการรู้เท่าทันสื่อของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งควรจะมีการศึกษากลุ่มเยาวชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงตัวแปรเรื่องของการเปิดรับสื่อว่ามีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อ และการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์หรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่ผ่านมา มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ประชากร

ประชากร ได้แก่ เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ อายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวน 225,853 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้การคำนวณตามสูตรที่นำเสนอโดยทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane อ้างถึงในปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2553) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จากประชากรทั้งหมด 225,853 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 399.293 คน ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลกับนักเรียนและนักศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 15-25 ปี และมีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีรายละเอียดคำถาม 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 5 การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยรวบรวมจากเอกสาร แนวคิด/ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

จากนั้นจึงทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ พัฒนาแก้ไขแบบสอบถาม นำไปทดสอบค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ได้ค่า Alpha Coefficient เฉลี่ยเกิน 0.87 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ อธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และใช้ค่าเฉลี่ยในการอธิบายการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying)

2. สถิติวิเคราะห์ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้สถิติ F-test และ t-test

สมมติฐานที่ 2 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ Multiple Regression Analysis

สมมติฐานที่ 3 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ใช้ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน แบ่งเป็นเพศหญิง จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 เพศชาย จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 ส่วนใหญ่อายุ 19 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 220 คิดเป็น ร้อยละ 55.00

ด้านพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กมากที่สุด มีระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลา 21.01-24.00 น. มากที่สุด ส่วนมากใช้งานที่บ้านหรือที่พัก ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการใช้งานมากที่สุด ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและคนในครอบครัวมากที่สุด ตามมาด้วยติดตามดารา/ศิลปินที่ชื่นชอบ และสร้างเพจ/เนื้อหาของตนเอง

2. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.48 (S.D. = 0.62) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง เมื่อจำแนกรายข้อพบว่าในข้อคำถาม ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดทุกครั้งมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.81 (S.D. = 0.52) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับมาก ตามมาด้วย ท่านมักจะคิดก่อนที่จะเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ย 3.79 (S.D. = 0.50) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับมาก และท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าอันไหนจริงหรือเท็จ ค่าเฉลี่ย 3.77 (S.D. = 0.48) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมักจะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับแรก ค่าเฉลี่ย 2.88 (S.D. = 0.92) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง

3. พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 1.76 (S.D. = 0.70) มีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับน้อย เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับปานกลาง คือ ท่านโพสต์หรือส่งต่อรูปตลก รูปน่าเกลียดของเพื่อนในวันเกิดลงบนสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยที่ 2.56 (S.D. = 0.81)

กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ในข้อคำถามท่านปลอมแอดเคาท์เป็นบุคคลอื่นในสื่อออนไลน์และโพสต์ข้อความภาพที่ไม่เหมาะสม ระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.13 (S.D. = 0.40)

4. การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.83 (S.D. = 0.55) มีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับมาก เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ในข้อคำถามท่านคิดว่าการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ไม่ดี มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.08 (S.D. = 0.38) มีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับมาก และในข้อคำถาม ในมุมมองของท่านการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.30 (S.D. = 0.93) มีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) น้อยที่สุด

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ได้ผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของการรู้เท่าทันสื่อ จำแนกตามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

การรู้เท่าทันสื่อ	พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
	สื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้	จำนวนชั่วโมง	ช่วงเวลาที่ใช้	สถานที่	อุปกรณ์	วัตถุประสงค์
1. ท่านมักจะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็น อันดับแรก	0.826	0.000*	0.000*	0.006*	0.473	0.004*
2. ท่านมักจะคิดก่อนที่จะเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์	0.193	0.888	0.741	0.480	0.239	0.348
3. ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าอันไหนจริงหรือเท็จ	0.022*	0.183	0.024*	0.105	0.940	0.988
4. ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดทุกครั้ง	0.125	0.125	0.943	0.973	0.679	0.158
5. ท่านมักเชื่อข้อความต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์เสมอ	0.979	0.000*	0.012*	0.153	0.163	0.006*
6. ท่านมักรู้ว่าการโพสต์ข้อความเนื้อหาต่าง ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์มักมีวัตถุประสงค์บางอย่างแอบแฝงอยู่	0.040*	0.796	0.039*	0.069	0.800	0.368
7. ท่านมักจะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่เสมอ	0.118	0.242	0.122	0.015*	0.494	0.517
8. ท่านมักแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ท่านพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทันที	0.908	0.000*	0.000*	0.015*	0.657	0.001*
9. ท่านมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ๆ	0.010*	0.119	0.125	0.465	0.842	0.287
10. ท่านจะไม่แชร์หรือโพสต์ภาพ ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง	0.202	0.897	0.096	0.529	0.000*	0.787
11. ท่านมักตั้งคำถามหากบุคคลใกล้ชิดโพสต์แชร์ภาพ คลิปวิดีโอที่เข้าข่ายว่าอาจจะมีเนื้อหาไม่น่าเชื่อถือ หรือแหล่งที่มาที่ไม่ชัดเจน	0.789	0.361	0.783	0.729	0.000*	0.018*

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่อ	พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์					
	สื่อสังคม ออนไลน์ ที่ใช้	จำนวน ชั่วโมง	ช่วงเวลา ที่ใช้	สถานที่	อุปกรณ์	วัตถุประสงค์
12. หากท่านรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ตนแชร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลทันที	0.770	0.136	0.466	0.753	0.000*	0.022*
13. ท่านมักตกเตือนเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์	0.313	0.414	0.981	0.426	0.002*	0.131
14. ท่านคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น	0.545	0.234	0.502	0.494	0.000*	0.093
15. ท่านคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนทุกครั้งที่จะโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์	0.352	0.263	0.552	0.847	0.042*	0.080
การรู้เท่าทันสื่อในภาพรวม	0.680	0.030*	0.960	0.764	0.112	0.187

* หมายถึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน

ที่มา : จากการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 จะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันแตกต่างกัน ใช้สถานที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียงตัวแปรด้านระยะเวลาหรือจำนวนชั่วโมงที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์

เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้พิจารณาในรายละเอียดในรายชื่อจะพบว่า อุปกรณ์ที่ใช้ต่างกันส่งผลต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างกันมากที่สุด

สมมติฐานที่ 2 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์				
	B	Std. Error	Beta	t	p-value
(Constant)	3.079	0.087		35.398	0.000
1. ท่านมักจะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับแรก	-0.202	0.058	-0.381	-3.500	0.001*
2. ท่านมักจะคิดก่อนที่จะเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์	0.034	0.053	0.066	0.653	0.514
3. ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าอันไหนจริงหรือเท็จ	0.054	0.046	0.110	1.168	0.243
4. ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดทุกครั้ง	0.144	0.038	0.268	3.847	0.000*
5. ท่านมักเชื่อข้อความต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์เสมอ	0.255	0.067	0.325	3.800	0.000*
6. ท่านมักรู้ว่าการโพสต์ข้อความเนื้อหาต่าง ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์มักมีวัตถุประสงค์บางอย่างแอบแฝงอยู่	-0.026	0.080	-0.026	-0.330	0.742
7. ท่านมักจะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่เสมอ	0.036	0.041	0.071	0.884	0.377
8. ท่านมักแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ท่านพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทันที	-0.130	0.059	-0.206	-2.205	0.028*
9. ท่านมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ๆ	-0.054	0.059	-0.080	-0.913	0.362
10. ท่านจะไม่แชร์หรือโพสต์ภาพ ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง	0.037	0.041	0.065	0.906	0.365
11. ท่านมักตั้งคำถามหากบุคคลใกล้ชิดโพสต์ แชร์ภาพ คลิปวิดีโอที่เข้าข่ายว่าอาจจะมีเนื้อหาไม่น่าเชื่อถือ หรือแหล่งที่มาที่ไม่ชัดเจน	0.060	0.031	0.156	1.901	0.058
12. หากท่านรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ตนแชร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลทันที	-0.069	0.039	-0.140	-1.781	0.076
13. ท่านมักตั้งเตือนเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์	0.160	0.063	0.235	2.553	0.011*

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์				
	B	Std. Error	Beta	t	p-value
(Constant)	3.079	0.087		35.398	0.000
14. ท่านคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น	-0.193	0.068	-0.373	-2.834	0.005*
15. ท่านคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนทุกครั้งที่จะโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์	0.141	0.079	0.241	1.782	0.076
R = 0.432 R Square (R ²) = 0.18 Adjust R Square (AR ²) = 0.155					
Std.Error of Estimate (SEE) = 0.367					
F = 5.868 P-value = 0.000*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 จะพบว่า การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์สัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.432 สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ได้ ร้อยละ 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่ามีเพียงบางปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับแรก (P-value = 0.001) การอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดทุกครั้ง

(P-value = 0.000) การเชื่อข้อความต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์เสมอ (P-value = 0.000) การแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ท่านพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทันที (P-value = 0.028) การดักเตือนเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ (P-value = 0.011) และการคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น (P-value = 0.005) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 3 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	ตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์				
	B	Std. Error	Beta	t	p-value
(Constant)	2.733	0.153		17.809	0.000
1. ท่านมักจะเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับแรก	-0.219	0.063	-0.581	-3.482	0.001*
2. ท่านมักจะคิดก่อนที่จะเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์	-0.139	0.051	-0.202	-2.338	0.020*
3. ท่านสามารถแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าอันไหนจริงหรือเท็จ	-0.230	0.068	-0.319	-3.391	0.001*
4. ท่านอ่านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างละเอียดทุกครั้ง	-0.025	0.065	-0.037	-0.383	0.702
5. ท่านมักเชื่อข้อความต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์เสมอ	0.003	0.073	0.007	0.039	0.969
6. ท่านมักรู้ว่าการโพสต์ข้อความเนื้อหาต่าง ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์มักมีวัตถุประสงค์บางอย่างแอบแฝงอยู่	-0.154	0.063	-0.241	-2.442	0.015*
7. ท่านมักจะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์อยู่เสมอ	-0.067	0.050	-0.118	-1.347	0.179
8. ท่านมักแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ท่านพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทันที	-0.197	0.070	-0.343	-2.347	0.005*
9. ท่านมีการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ๆ	-0.181	0.063	-0.301	-2.887	0.004*
10. ท่านจะไม่แชร์หรือโพสต์ภาพ ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ หากยังไม่แน่ใจในความถูกต้อง	-0.021	0.061	-0.035	-0.350	0.726
11. ท่านมักตั้งคำถามหาบุคคลใกล้ชิดโพสต์ แชร์ภาพ คลิป วิดีโอที่เข้าข่ายว่าอาจจะมีเนื้อหาไม่น่าเชื่อถือ หรือแหล่งที่มาที่ไม่ชัดเจน	-0.292	0.090	-0.433	-3.250	0.001*
12. หากท่านรู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ตนแชร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลทันที	-0.169	0.072	-0.264	-2.384	0.019*
13. ท่านมักตั้งคำถามหรือบุคคลใกล้ชิดเรื่องการแชร์ภาพ/ข้อมูลต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์	0.101	0.079	0.149	1.281	0.201

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์	ตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์				
	B	Std. Error	Beta	t	p-value
14. ท่านคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น	-0.136	0.060	-0.221	-2.254	0.025*
15. ท่านคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนทุกครั้งที่จะโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์	-0.099	0.059	-0.170	-1.667	0.096
R = 0.464 R Square (R2) = 0.216 Adjust R Square (AR2) = 0.185					
Std.Error of Estimate (SEE) = 0.314					
F = 7.041 P-value = 0.000*					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 3 จะพบว่า การรู้เท่าทันสื่อสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.464 สามารถพยากรณ์การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 21.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่ามีเพียงบางปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ได้แก่ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์เป็นอันดับแรก (P-value = 0.001) การคิดก่อนที่จะเลือกเก็บข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ (P-value = 0.020) การแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้ว่าอันไหนจริงหรือเท็จ (P-value = 0.001) การรู้ว่าการโพสต์ข้อความเนื้อหาต่าง ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์มักมีวัตถุประสงค์บางอย่างแอบแฝงอยู่ (P-value = 0.015) การแชร์ข้อมูลข่าวสารที่ท่านพบเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ทันที (P-value = 0.005) การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ๆ (P-value = 0.004) ตักเตือนหากบุคคลใกล้เคียงโพสต์ แชร์ภาพ คลิปวิดีโอที่เข้าข่ายว่าอาจจะมีเนื้อหาไม่น่าเชื่อถือ หรือแหล่งที่มาที่ไม่ชัดเจน (P-value = 0.001) รู้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ตนแชร์

ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ไม่ถูกต้องท่านจะแก้ไขข้อมูลทันที (P-value = 0.019) และการคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบต่อผู้อื่น (P-value = 0.025) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กมากที่สุด มีระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลา 21.01-24.00 น. มากที่สุด ส่วนมากใช้งานที่บ้านหรือที่พัก ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่เป็นหลักในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ และใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อติดต่อสื่อสารกับเพื่อน/คนในครอบครัว

2. การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยที่ 3.48 (S.D. = 0.62) มีระดับการรู้เท่าทันสื่อระดับปานกลาง

3. พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 1.76 (S.D. = 0.70) มีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับน้อย

4. การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาด้านการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) พบว่าการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.83 (S.D. = 0.55) มีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับมาก

5. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ และมีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ในส่วนของการทดสอบสมมติฐาน ได้ผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

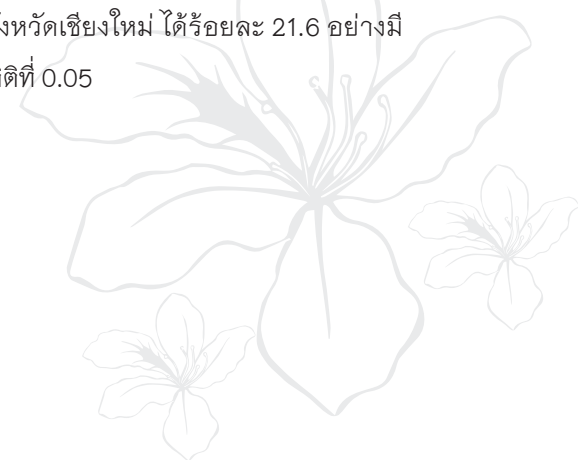
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันแตกต่างกัน ใช้สถานที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีเพียงตัวแปรด้านระยะเวลาหรือจำนวนชั่วโมงที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

พบว่า การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.432 สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 18 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สมมติฐานที่ 3 การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

พบว่า การรู้เท่าทันสื่อมีความสัมพันธ์กับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.464 สามารถพยากรณ์การตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ร้อยละ 21.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อ และการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้สื่อสังคมออนไลน์เพชฌัญญูมากที่สุด สอดคล้องกับรายงานของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่สำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย ประจำปี 2562 พบว่าสื่อออนไลน์ที่คนไทยใช้มากที่สุดคือ เพชฌัญญู (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2562) มีระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 3-4 ชั่วโมงต่อวัน และส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากใช้งานง่าย สะดวก สอดคล้องกับแนวคิดการเลือกกรับสื่อ (Klapper, 1960, p. 19-25) เนื่องจากสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่เข้าถึงกลุ่มตัวอย่างได้มาก และการใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา มีความสอดคล้องกับแบบแผนการใช้ชีวิตและความสนใจของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ภาพรวมระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ 3.48 (S.D. = 0.62) สอดคล้องกับการศึกษาของเยาวภา บัวเวช และมาริษา สุจิตตวณิ (2558) ที่พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีความเข้าใจเรื่องการรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับปานกลาง ยังไม่สามารถแสดงความรู้ด้วยการใช้เหตุผลและทักษะการคิดวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารจากสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่าทักษะการรู้เท่าทันสื่อนั้นเป็นทักษะที่จะต้องอาศัยการพัฒนาอยู่เสมอ ดังที่ Livingstone (2004) ระบุว่า การรู้เท่าทันสื่อนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 1) การเข้าถึงสื่อ 2) การวิเคราะห์สื่อและความหมายที่ถูกประกอบสร้างจากสื่อได้ด้วย 3) การประเมินค่าสื่อให้คุณค่ากับสิ่งที่เปิดรับว่าดีหรือไม่ดี สามารถนำไปใช้ให้ก่อเกิดเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารอื่น และ 4) การสร้างสรรค์เนื้อหา ซึ่งทักษะเหล่านี้จะต้องอาศัยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยที่ 1.76 (S.D. = 0.70) อาจเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเรื่องพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ แต่เมื่อจำแนกรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) สูงสุดในข้อคำถาม ท่านโพสต์หรือส่งต่อรูปตลก รูปน่าเกลียดของเพื่อนในวันเกิดลงบนสื่อสังคมออนไลน์ ค่าเฉลี่ยที่ 2.56 (S.D. = 0.81) ทั้งนี้จะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นและเล็งเห็นว่าพฤติกรรมการแกล้งเพื่อนด้วยการโพสต์รูปตลกเป็นเรื่องปกติและสามารถทำได้ พฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ที่พบ และมีค่าเฉลี่ยปานกลางอีกประเด็นคือ การใช้คำหยาบคาย แสดงความคิดเห็นในโพสต์ของผู้อื่นลงบนสื่อออนไลน์ เนื่องจากการกลั่นแกล้งกันในสื่อสังคมออนไลน์นั้นมีความเป็นนิรนาม (Anonymous) ไม่ต้องเปิดเผยชื่อ หรือตัวตนจริง ๆ ของผู้ที่ใช้งาน ทำให้ผู้รังแกมีความกล้าที่จะกระทำการใด ๆ ที่จะสร้างความเสียหายให้แก่ผู้ถูกกระทำได้อย่างง่ายดาย (วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และคนอื่น ๆ, 2552) ด้านการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) พบว่าการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.83 (S.D. = 0.55) มีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ระดับมาก เมื่อจำแนกรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ในข้อคำถามท่านคิดว่า การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์เป็นเรื่องที่ไม่ดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.08 (S.D. = 0.38) สอดคล้องกับงานของชินดนัย ศิริสมฤทัย (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การรับรู้ทัศนคติ และความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล ที่ระบุว่า การกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียลหรือโลกออนไลน์นั้นเป็นเรื่องที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรกระทำจากการทดสอบสมมติฐาน พฤติกรรมการใช้สื่อสังคม

ออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน มีช่วงเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อวันแตกต่างกัน ใช้สถานที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภารัตน์ แก้วสุทธิ (2553) เรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต การรู้เท่าทันสื่อและพฤติกรรมการป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตไม่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงตัวแปรด้านระยะเวลาหรือจำนวนชั่วโมงที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้พิจารณาในรายละเอียดในรายละเอียดจะพบว่าอุปกรณ์ที่ใช้งานแตกต่างกันส่งผลต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างกันมากที่สุด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการใช้งาน เนื่องจากการใช้งานผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถทำได้ง่าย ซึ่งอาจส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการแชร์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วโดยขาดการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนได้

ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับสื่อหรือพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาคล้ายคลึงกับการงานของ ภาวณีย์ เจนกิตติวงค์ (2561) ที่พบว่าการเปิดรับเนื้อหาที่สร้างความเกลียดชังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้วาจาสร้างความเกลียดชังโดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก นอกจากนี้ข้อสรุปที่ว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการเกิดการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์นั้น ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธนี เขยจรรยา (2561) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการข่มเหงรังแกกันบนโลกออนไลน์ในผลงาน

วิชาการของไทย โดยศึกษากลุ่มตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์และภูมิหลัง การเปิดรับสื่อความรู้และการรับรู้ กลุ่มตัวแปรตาม 2 ตัว คือ ทศนคติที่มีต่อการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ และพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีขนาดอิทธิพลและความสัมพันธ์มากที่สุดคือกลุ่มตัวแปรการเปิดรับสื่อ

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อกับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการหากกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อในประเด็นการแยกแยะข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ได้อ่านไหนจริงหรือเท็จ การรู้ว่าการโพสต์ข้อความเนื้อหาต่าง ๆ ของหน่วยงานต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์มักมีวัตถุประสงค์บางอย่างแอบแฝงอยู่ การตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์มาเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ๆ การคิดเสมอว่าการโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้องอาจมีผลกระทบจะส่งผลต่อระดับการตระหนักรู้ในเรื่องการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดการตระหนักรู้ที่กล่าวไว้ว่ากระบวนการการเกิดความตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือรับสัมผัสสิ่งเร้าแล้วจะเกิดความรู้ เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเหล่านั้น เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การกระทำหรือการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ (Good, 1973)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาออกแบบเนื้อหาการสอน การจัดกิจกรรม การอบรมให้ความรู้ในประเด็นการรู้เท่าทันสื่อและการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ศึกษา
2. การศึกษาการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ และการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) ควรมีการระบุคำถามที่ชัดเจนขึ้น โดยอาจจะระบุตามสื่อ

ประเภทของเนื้อหา หรือลักษณะของการกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying)

3. ควรมีการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น เช่น กลุ่มที่อยู่ระหว่างชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น หรือกลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุเดียวกันแต่อยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ชินดนัย ศิริสมฤทัย. (2560). การรับรู้ ทักษะคิดและความตั้งใจในการเกิดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชนี เสงี่ยมวรยา. (2561). A meta-analysis on cyberbullying factors correlation in Thai academic research. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 36(2), 1-14.
- ภัทรศิณี แสนลำแดง. (2557). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ของวัยรุ่นในจังหวัดสกลนคร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 6(12), 47-58.
- ภาวนีย์ เชนกิตติวงษ์. (2561). การเปิดรับสื่อ ทักษะคิด พฤติกรรมและการรู้เท่าทันในการใช้วาจาสร้างความเกลียดชังของวัยรุ่นไทยในเขตกรุงเทพมหานครผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก (Facebook). *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า*, 4(3), 79-93.
- เยาวภา บัวเวช และมาริษา สุจิตตวณิ. (2558). รายงานการวิจัย การรู้เท่าทันสื่อ: ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์, ศิวพร ปกป้อง, นันทนัช สงศิริ และปองกมล สุรัตน์. (2552). พฤติกรรมการชมเฮงร้งแกล้งผ่านโลกไซเบอร์ของเยาวชนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: ปณณาสมาพันธ์เพื่อการวิจัยความเห็นสาธารณะแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2562). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ในประเทศไทย ปี 2561 Thailand Internet User Profile 2019. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สถิติประชากรจังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นจาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>
- สุภารัตน์ แก้วสุทธิ. (2553). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต การรู้เท่าทันสื่อและพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mcgraw-Hill.
- Klapper, J. T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: The Free Press.
- Livingstone, S. (2004). What is media literacy?. *Intermedia*, 32(3), 18-20.
- Stanley, J. B. (2002). *Introduction to mass communication: Media literacy culture*. Boston: McGraw-Hill.